

Fylkesmannen i Hordaland
Postboks 7310
5020 Bergen

Trondheim, 01.04.2016

Deres ref.:
2016/3778 443.2

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2014/1967

Saksbehandler:
Anne Kristin Jøranlid

Vedtak om tillatelse til utsetting av atlantisk laks (*Salmo salar*) til etablering av bestand i Modalselva

Miljødirektoratet gir Fylkesmannen i Hordaland tillatelse til utsetting av atlantisk laks (*Salmo salar*) til reetablering av laks i Modalselva, jf. forskrift om fremmede organismer § 10.

Om søknaden

Det vises til søknad datert 16.03.2016, der Fylkesmannen i Hordaland søker om tillatelse til årlig utsetting av 700.000 rogn og 8000 smolt av atlantisk laks (*Salmo salar*) av Vossolaks produsert i levende genbank i Modalselva. Formålet med utsettingen er å etablere en laksebestand etter at den opprinnelige bestanden gikk tapt på 1970-tallet som følge av sur nedbør. Arbeidet med etableringen startet i 2014.

Tidrommet for planlagt utsetting er 2016-2019.

Det vises også til søknad og vedtak om utsetting i Modalselva i 2014 og 2015, samt «Reetableringsplan for laks i Modalselva», utarbeidet av Uni Research Miljø.

Det rettslige grunnlaget

Etter forskrift 19. juni 2015 nr. 716 om fremmede organismer § 10, kreves det tillatelse for utsetting av organismer, unntatt av stedegen stamme, i sjø og vassdrag.

Formålet med forskriften er å hindre innførsel, utsetting og spredning av fremmede organismer som medfører, eller kan medføre, uheldige følger for naturmangfoldet, jf. forskriften § 1. Miljødirektoratet kan, etter søknad, gi tillatelse til utsetting av atlantisk laks (*Salmo salar*). Prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 til 12 er lagt til grunn som retningslinjer i vurderingen, jf. naturmangfoldloven § 7. Det kan ikke gis tillatelse hvis det er grunn til å anta at utsettingen vil medføre vesentlige uheldige følger for det biologiske mangfold, jf. forskriften § 15 tredje ledd. I vurderingen av om det skal gis tillatelse etter forskrift om fremmede organismer, skal det ikke tas hensyn til dyrehelse som ivaretas under matloven, jf. naturmangfoldloven § 32 tredje ledd. Miljødirektoratet skal vurdere og

fastsette de vilkår som anses nødvendige for å hindre uheldige følger for det biologiske mangfold, jf. forskriften § 15 fjerde ledd.

Miljødirektoratet har i nyere tid fått faglige anbefalinger om hvordan fiskeutsettinger bør foregå. Anbefalingene er brukt som kunnskapsgrunnlag i revideringen av retningslinjer for utsetting av anadrom fisk. Retningslinjene skal være et hjelpemiddel i den nasjonale styringen av kultiveringsvirksomheten. Videre skal retningslinjene bidra til en bedre harmonisering mellom fylkene i praktiseringen av regelverket om fiskeutsettinger.

Miljødirektoratets vurdering

Fylkesmannen opplyser i søknaden at laksebestanden i Modalselva gikk tapt tidlig på 1970-tallet på grunn av forsuring. Vassdraget skal nå kalkes, med oppstart i april 2016.

Fylkesmannen har i tidligere søknader om utsetting opplyst at det siden 1997 er registrert ensomrig og eldre laks i vassdraget, men tettheten er dårlig. Vannkjemien i Modalselva er på våren så dårlig at smoltkvaliteten reduseres, og den er periodevis dødelig for smolt.

Videre har Fylkesmannen tidligere uttalt at de ikke har kunnskap om hvilken type bestand som var i vassdraget før den gikk tapt. Fylkesmannen opplyser i epost at Modalselva er det nest største vassdraget i regionen. Ut ifra størrelsen på vassdraget og vannføringen, går Fylkesmannen ut fra at det tidligere har vært en storlaksbestand i elva.

Modalslaksen er ikke tatt vare på i genbank, og det må derfor benyttes en annen stamme til bruk i etableringen. Nærliggende vassdrag er Ekso, Vosso, Daleelva, Loneelva og Arnaelva. Arnaelva og Loneelva er begge små vassdrag med en opprinnelig smålaksebestand. Dale er et større vassdrag med en mellomlaksbestand.

Ifølge retningslinjene for utsetting av anadrom fisk skal reetablering i vassdrag hvor bestanden ansees som tapt starte når det ligger til rette for naturlig produksjon (påvirkningsfaktoren er borte). Dersom bestanden ikke er tatt vare på i genbank, kan en eller flere geografisk nærliggende stammer med lignende naturgitte forhold benyttes i reetableringen.

Modalselvas beskaffenhet tilsier at det sannsynligvis har vært en storlaksbestand der tidligere. Ekso og Vosso er de to mest nærliggende vassdragene som har like naturgitte forhold som Modalselva. Genetiske undersøkelser har vist at det er små genetiske forskjeller mellom dagens bestander i Vosso og Ekso. Begge bestandene er tatt vare på i levende genbank. Materialet fra Vosso er gentestet og bekreftet veldig lik den opprinnelige Vossolaksen. Opprinnelsen til materialet i genbanken fra Eksobestanden har ikke vært gjenstand for genetiske undersøkelser, og er dermed ikke like godt dokumentert. Det er ønskelig å benytte kjent genetisk materiale til reetablering av bestanden i Modalselva, og Ekso er derfor mindre ønskelig som donorstamme for Modalselva.

LFI Uni Miljø har utarbeidet «Betenkning angående valg av stamme ved reetablering av laks i Modalselva» på oppdrag fra Fylkesmannen i Hordaland. De anbefaler å bruke laks fra Vosso, som er et nærliggende vassdrag til Modalselva, og som historisk sett har vært det dominerende laksevassdraget i Osterfjorden. Ifølge retningslinjene er Vossolaksen dermed en egnet donorstamme.

Modalselva skal kalkes med oppstart i 2016. Kalking er en forutsetning for at en reetablering av laksebestanden skal lykkes.

Fylkesmannen har i tillegg til rognplanting søkt om å slepe 8000 smolt fra vassdraget og ut gjennom fjorden i perioden 2016-2019, for å styrke reetableringen. Fylkesmannen uttaler at erfaringer fra redningsaksjonen for Vossolaksen i Vossovassdraget viser at slep av smolt kan bidra til å bygge opp gytebestanden raskere. Fylkesmannen uttaler at smolten som skal slepes ut er produsert på Voss Klekkeri, og har opphav i genbankrogn. Fylkesmannen uttaler videre at all smolt er otolittmerket, fettfinneklipt og PIT-merket, og vil stå i vassdraget i 10-14 dager for pregning fra vassdraget før de blir slept ut i fjorden.

I årsrapporten til Vitenskapelig råd for lakseforvaltning (VRL) i 2010 står følgende; «Smolt som utsettingsmateriale gir dårlig overlevelse, representerer det største avviket fra naturlig rekruttering og gir størst feilvandring og bør derfor bare brukes når de naturlige produksjonsforholdene gjør at yngre stadier ikke kan benyttes»

Et reetableringsprosjekt basert på genetisk materiale fra genbankene skal sørge for at det genetiske materiale blir dominerende i vassdraget. Deretter skal naturlig seleksjon styre den videre utviklingen i vassdraget. Reetableringer baserer seg i hovedsak på bruk av rogn, men i noen tilfeller er det også benyttet ungfiskstadier og smolt. Smolt er benyttet i en kortvarig periode med den hensikt å raskt motvirke negative genetiske effekter av ikke-stedegen fisk som kunne komme til å gyte i elvene.

På bakgrunn av nevnte opplysninger er kunnskapsgrunnlaget for å vurdere denne søknaden etter vår vurdering tilstrekkelig, jf. § 8 i naturmangfoldloven.

Utlekking av rogn er ment for å etablere en bestand av villaks i vassdraget, og vil etter vårt syn ikke komme i konflikt med § 10 i naturmangfoldloven. Utsetting av smolt er ment for å styrke bestanden ytterligere i en startfase i reetableringen, og for å få en gytebestand dominert av Vossolaks på et tidligere tidspunkt enn hvis man kun benytter rogn. Smolt har større grad av feilvandring enn yngre stadier, men Miljødirektoratet anser likevel bruk av smolt i en kortvarig periode som nødvendig i etablering av bestanden. Smolten er merket på flere måter, og kan identifiseres og tas ut i elver der den eventuelt skulle feilvandre. Det skal settes i verk tiltak for å hindre negativ påvirkning på andre bestander. Fordelene ved utsett av smolt vurderes i dette tilfellet til å være større enn ulempene, og Miljødirektoratet vurderer § 10 i naturmangfoldloven til ikke å være til hinder for at tiltaket kan gjennomføres.

Miljødirektoratet mener § 11 ikke er relevant i denne saken.

Virksomheter som driver med innførsel, omsetning, hold eller utsetting av fremmede organismer, skal etablere og dokumentere internkontroll, jf. forskriften § 26. Dette betyr bl.a. at virksomheten skal ha rutiner for å sikre at krav i forskriften og tillatelser blir overholdt, rutiner som skal følges dersom avvik oppstår og for å hindre gjentakelse av avvik, rutiner for å sikre at ansatte har kunnskap om og overholder vilkår gitt i tillatelser, og opplysninger om hvem som er ansvarlig for at rutinene blir overholdt. Internkontrollrutiner vil bidra til å unngå eller begrense skade på naturmangfoldet, jf. naturmangfoldloven § 12.

Ifølge forvaltningsloven § 16 skal enkeltvedtak varsles alle parter før vedtak treffes og parter skal få mulighet til å uttale seg innen en angitt frist. Miljødirektoratet mener denne saken er godt opplyst fra tidligere og forhåndsvarsel er derfor ikke nødvendig jmfør forvaltningsloven § 16 c.

Vedtak

Miljødirektoratet gir Fylkesmannen i Hordaland tillatelse til utsetting av inntil 700.000 rogn årlig av atlantisk laks (*Salmo salar*) av Vossolaks i Modalselva i forbindelse med reetableringen av en laksebestand i perioden 2016-2019, jf. forskrift om fremmede organismer § 10. Miljødirektoratet gir også Fylkesmannen i Hordaland tillatelse til sleping av 8.000 smolt av atlantisk laks (*Salmo salar*) av Vossolaks i Modalselva i 2016, jf. forskrift om fremmede organismer § 10.

Tillatelsen gis på følgende vilkår:

1. Tillatelsen om utsetting av rogn er gyldig 2016-2019. Tillatelsen om utsetting av smolt gjelder kun for 2016.
2. Det kan settes ut inntil 700.000 rogn årlig i den aktuelle perioden. Smolt kan slepes ut i 2016 etter en periode med preging av vassdraget på 10-14 dager.
3. Fisken som skal settes ut skal være av stammen Vossolaks, basert på materiale fra levende genbank.
4. Rogna skal plantes på anadrom strekning i Modalselva.
5. Smolten skal slepes ut på nordsiden av Osterøy.
6. Overvåkning og uttak av eventuelle feilvandrere til andre elver skal gjennomføres.

Tillatelse etter forskrift om fremmede organismer fritar ikke for krav etter annet regelverk, som krav til dyre- eller plantehelse etter matloven.

Miljødirektoratet kan oppheve eller endre vilkårene i tillatelsen bl.a. dersom vilkår ikke følges, eller dersom ny kunnskap tilsier at risikoen for uheldige følger for biologisk mangfold er større enn antatt, jf. naturmangfoldloven § 67.

Dette vedtaket kan påklages til Klima- og miljødepartementet innen tre uker etter at dette brevet ble mottatt, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. Eventuell klage sendes til Miljødirektoratet.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Raoul Bierach
seksjonsleder

Anne Kristin Jøranlid
rådgiver

Tenk miljø - velg digital postkasse fra e-Boks eller Digipost på www.norge.no.